

sultak meg az európai ember számára több vonatkozásban is nyilván bizarr szovjet korban a Vikár Lászlóval közösen lebonyolított volgai gyűjtőútjai.

Tankönyvíróként is maradandót alkotott: a „Magyar nyelv finnugor alapjai” több kiadást is megért (Bp., 1986, 1987, 1996, 1998, 2003), ennek olasz változata, a „Fondamenti di linguistica ugrofinnica” (Udine, 1998) az olaszországi diákoknak nyitott ablakot a számukra talán egzotikus nyelvek világára. Kedvenc rokon nyelvének megismerését szolgálják e grammatikái: „Cseremisiz (mari) nyelvkönyv” (Bp., 1971) és „Chrestomathia Ceremissica” (Bp., 1990). Magyarországon hiánypótló tankönyv volt a „Bevezetés a balti finn nyelvészetbe” (Bp., 2000), amely nyelvcsaládunk egy alcsoportjával ismerteti meg az olvasót.

Sok ismertetés és szómagyarázat, törökségi–finnugor nyelvi érintkezéseket tagláló és cseremisiz tanulmányok, tudománytörténeti írások, a nyelvészeti csodabogár-tenyésztőkről írott kritikák jelzik szerteágazó tudományos érdeklődését és tevékenységét. Mivel nem kívánom a munkáit felsorolni, hiszen többen is megtették már ezt, az érdeklődő olvasónak azt javaslom, hogy tanulmányozza a „Bereczki Gábor munkásságjegyzéke” bibliográfiát, amely a 80. születésnapjára megjelentetett „emlékkönyv” egy részét alkotja, és amely persze nem lehet teljes az azóta eltelt négy esztendő termésének következtében. Sajnálatos, hogy ezen emlékkönyv valójában csak „emlék-CD”-ként jelent meg: BEREZKAI ANDRÁS – CSEPREGI MÁRTA – KLIMA LÁSZLÓ szerk., Ünnepi írások Bereczki Gábor tiszteletére (Uráliszitikai Tanulmányok 19. ELTE BTK Finnugor Tanszék, Numi-Tórem Finnugor Alapítvány, Bp., 2008). Úgy érzem, erkölcsi kötelességének tenne eleget az egyetem, ha papíron (tehát könyvalakban) is hozzáférhetővé tenné ezt az anyagot.

Főleg finn és észt irodalmi alkotások elismert magyar fordítójaként is jól hangzik a neve, amit több kitüntetés is bizonyít. Ebbéli tevékenységének figyelemre méltó terméke Väinö Linna „Az ismeretlen katona” című regényének tolmácsolása. Nem akármilyen teljesítmény volt e könyv magyarra fordítása, hiszen a téli háború hőseinek, a különböző nyelvjárásokban megnyilatkozó egyszerű finn katonáknak a nyelvezetét kellett magyarul megformálva érzékeltetnie, amit csak a nyelvjárásainkat jól ismerő fordító tehetett meg hitelesen. Itt említem meg, hogy mind élőszóban, mind írásban mindig igényesen, pontosan fejezte ki magát, beszédében anyanyelvjárása is érezhető volt, élvezet volt hallgatni őt.

Miután nyugdíjas lett, itthon és második hazájában, Észtországban folytatta szorgalmasan a munkát, amit váratlanul szakított meg a végzet.

A hazai és a nemzetközi finnugrisztika, valamint a Magyar Nyelvtudományi Társaság nevében is búcsúzom tőle. Bereczki Gábor távozásával ür keletkezett, de művei és emléke révén tovább él!

HONTI LÁSZLÓ

Keresztes László 70 éves*

A 2011. év november 11-e különlegesnek számít a számmisztika iránt érdeklődők szemében: a csupa egyesből álló dátum (11.11.11) sokakat arra késztetett, hogy ezen a napon tartsák esküvőjüket, ezzel a dátummal írjanak alá szerződéseket, vagy akár erre a nap-

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2011. november 30-i ülésén.

ra időzítsék gyermekük születését. A magyarországi finnugristák azonban másra figyeltek: Keresztes Lászlót, a Debreceni Egyetem finnugor tanszékének professor emeritusát köszöntöttük hetvenedik születésnapján. Illő dolog, hogy erről a jeles napról a Magyar Nyelvtudományi Társaságban is megemlékezzünk, annál is inkább, mert ünnepeltünk évéig töltötte be a társaság Finnugor Szakosztályának elnöki posztját.

Keresztes László pályája egybeforr a – tágabban véve európai, szűkebben véve a magyarországi, még szűkebben a debreceni – finnugrisztika utóbbi ötven évének történetével.

A kisvárdai gimnázium befejezése után 1959-ben kezdte meg tanulmányait a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. A Finnugor Nyelvtudományi Tanszék lett első munkahelye, s nyugalomba vonulásáig hű maradt ehhez az intézményhez. Bár három alkalommal töltött hosszabb időt külföldön – 1969–75 között Helsinkiben, 1981–84 között Jyväskyläben volt magyar lektor, 1994–2000 között pedig Oslóban finnugrisztika professzor –, megbízatásai lejártával mindig visszatért Debrecenbe. 2005-ben lett nyugdíjas, de a kutatást, oktatást, a doktorandusok irányítását nem hagyta abba, s aktívan részt vesz a tudományos közéletben is.

Keresztes László tevékenységének fő területeit jól tükrözik publikációi, melyeknek a száma több százra rúg, de melyekből ezen a helyen csak az önálló köteteket soroljuk fel. Egyetemi doktori értekezését obi-ugrisztikából írta, de későbbi pályája során a rokon nyelvek közül a legbehatóbban a mordvinnal foglalkozott. Otthonosan mozog a lappológiaiában, lapp irodalmi antológiát is szerkesztett, s a kisebb balti–finn nyelveket is kutatja. Finnek számára magyar nyelvkönyveket, nyelvtant írt, melyet aztán a Debreceni Nyári Egyetemen használva angol, német, francia, olasz, észt és japán nyelvre is lefordítottak, a magyaroknak pedig – társszerzőkkel – finn nyelvkönyvet szerkesztett. E könyvek szinte mindegyike több kiadásban is megjelent.

Keresztes László nem elégedett meg egyetlen nyelvi szint vizsgálatával: kandidátusi értekezése a mordvin hangtanról szólt, akadémiai doktori disszertációja a mordvin igeragozás bonyolult rendszeréről. Munkássága kiterjed a finn–magyar kontrasztív nyelvészetre is, egy norvég–magyar–norvég szótár erejéig a lexikográfiába is elkalandozott. A legutóbbi időben pedig az oroszországi finnugor nyelvek nyelvújítási törekvéseit vizsgálja. Ehhez kiváló alapanyagot szolgáltatnak az elmúlt húsz évben megjelent bibliafordítások, melyeknek vizsgálatára doktorandus hallgatóit is ráállította.

Keresztes László tudományszervezői munkásságának talán a csúcspontja volt a debreceni finnugor kongresszus megszervezése 1990-ben. A *Folia Uralica Debreceniensia* évkönyvsorozatot 1989-ben hozta létre, s fennállásának ideje alatt ez a publikációs fórum időtállóan bizonyult. Az utóbbi években Keresztes László a magyarországi finnugristák élő lelkiismeretévé vált. Folyamatosan napirenden tartja szakmánk jövőjének kérdését is, bízta a fiatalabb nemzedékeket a kutatásra, publikálásra, fokozatszerzésre.

Ünnepeltünk számos hazai és nemzetközi tudományos társaság tagja vagy tisztségviselője¹. Egyetemi oktatóként, külföldi egyetemek vendégelőadójaként különféle bizottságok tagjaként, folyóiratok vagy tanulmánykötetek szerkesztőjeként mindig ugyanaz a cél vezérlti: a nyelvészeti, ezen belül a finnugrisztikai kutatások előremozdítása. Kívánjuk neki, hogy még sokáig folytathassa munkáját testi erőben, egészségben, szellemi frissességben.

CSEPREGI MÁRTA

¹ Minderről részletesebben a <http://mnytud.arts.unideb.hu/finnugor/kereszteslcv.php> címen tájékozódhatunk.